

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПРОГРАМІСТІВ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЗА УМОВ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Теоретичними основами диференційованого підходу до навчання у вищих навчальних закладах стали концепції провідних американських учених Дж. Дьюї, У. Кілпатрика (20–30-ті рр. ХХ ст.), Дж. Конанта, М. Мірила, Л. Термана (40–60-ті рр.), А. Маслоу, А. Комбса, К. Роджерса, Г. Олпорта (70–80-ті рр.). Їх поєднують ідеї поваги до особистості, вимоги будувати навчально-виховний процес з урахуванням індивідуальних особливостей та інтересів того, кого навчають, створити умови для саморозвитку й самовираження особистості. Загальнонаукові та дидактичні аспекти диференціації у вищих і середніх навчальних закладах досліджували такі вчені, як: Л.С. Виготський, С.У. Гончаренко, В.М. Володько, П.І. Сікорський, О.М. Спірін, І.Е. Унт та ін. У їхніх працях висвітлено філософські, соціально-економічні, психолого-педагогічні та методичні проблеми диференціації в освіті.

Мета статті – визначити доцільність упровадження диференційованого навчання у процес професійної підготовки майбутніх інженерів-програмістів у вищих навчальних технічних закладах (ВНЗ).

Термін “диференціація” (від лат. *differentia* – відмінність) тлумачиться як поділ, розчленування цілого на різні частини. Щодо навчання, то ряд авторів визначає його як:

– урахування індивідуальних особливостей учнів у тій формі, коли учні групуються на підставі деяких особливостей для окремого навчання; навчання в цьому випадку проходить переважно за декількома різними навчальними планами і програмами [6, с. 8];

– створення системи взаємопов’язаних програмних вимог, дій, методів, прийомів, засобів та організаційних форм навчання, які зумовлені індивідуальними особливостями учнів, забезпечують усім учням мінімально-базовий рівень підготовки та створюють умови для їх подальшого гармонійного розвитку [5, с. 31];

– створення такої форми організації навчально-виховного процесу, в якій учитель працює з групою учнів, що складається з урахуванням наявності в них певних значущих для навчального процесу загальних якостей (гомогенна група) – рівнева диференціація, яка забезпечує спеціалізацію навчально-виховного процесу для різних груп, що навчаються, – профільна диференціація [3, с. 45]. Розрізняють поняття “внутрішньої” і “зовнішньої” диференціації. Внутрішня диференціація – це така організація навчально-виховного процесу, в якій індивідуальні особливості майбутніх фахівців враховуються в умовах організації навчально-пізнавальної діяльності. У разі зовнішньої диференціації студенти спеціально об’єднуються в окремі навчальні групи.

Внутрішня диференціація може здійснюватися як у формі врахування індивідуальних особливостей студентів, так і у формі рівневої диференціації. Рівнева диференціація передбачає навчання за однією програмою, але спрямована на формування різного рівня навичок та вмінь. Основна ідея рівневої диференціації – планування результатів навчання таким чином, щоб виділявся мінімаль-

ний рівень базових результатів навчання і на цій підставі визначалися рівні оволодіння знаннями, навичками та вміннями.

Аналіз освітньо-кваліфікаційних характеристик та освітньо-професійних програм бакалаврів і спеціалістів напрямів підготовки “Обчислювальна техніка” та “Комп’ютерні інформаційні технології” свідчить, що студенти на початковому етапі навчання англійського діалогічного мовлення мають володіти певним рівнем навичок і вмінь, який відповідає рівню B1 за дескриптивною шкалою, запровадженою Радою з культурного спіробітництва Європи, її комітетом з питань освіти та секцією сучасних мов при Раді Європи: студенти мають спілкуватися у більшості ситуацій під час перебування й подорожі в країні, мова якої вивчається; можуть вступити до розмови, тема якої знайома, особисто значуща або пов’язана з повсякденним життям (сім’я, хобі, робота, подорожі та поточні події, новини). Розроблена з урахуванням сучасних досліджень програма з англійської мови для професійного спілкування підтримує положення більшості авторів про те, що центральним компонентом змісту навчання є професійно спрямовані навички й уміння, та визначає, що протягом вивчення курсу студенти повинні оволодіти англійською мовою на рівні Vantage (B2).

Для того, щоб студенти мали можливість досягти відповідного рівня володіння англійським діалогічним мовленням, необхідно впроваджувати у ВНЗ рівневу диференціацію в комплексі з різноманітними інноваційними методами та засобами, що передбачають використання інформаційно-комунікаційних технологій, наприклад, комп’ютерного навчання, автоматизованого контролю навчальних досягнень студентів, комп’ютерних ігрових методів, електронних підручників, дистанційного навчання тощо. Це дає змогу організувати індивідуальну роботу студентів як на аудиторних заняттях, так і в позааудиторній навчальній діяльності з можливістю самостійного вибору та виконання завдань тієї чи іншої групи складності.

Ряд авторів визначає диференційоване навчання як:

– навчальний процес, що спрямований на окремі групи учнів, схожі за індивідуальними особливостями, який здійснюється за різними профільними програмами (планами) і передбачає різнорівневе формування знань і вмінь учнів у межах кожної навчальної програми [5, с. 31];

– організаційну форму, яка створює сприятливі умови для реалізації індивідуального підходу, тобто спричиняє глибоке вивчення індивідуальних особливостей учнів і на цій основі формування типологічних навчальних груп [4, с. 171];

– спеціально організовану пізнавальну діяльність, яка враховує індивідуальні відмінності, спрямована на оптимальний інтелектуальний розвиток кожного учня (студента) та передбачає структурування змісту навчального матеріалу, добір форм, прийомів і методів навчання відповідно до типологічних особливостей учнів (студентів) [1, с. 16].

Стратегія впровадження диференційованого навчання у професійну підготовку майбутніх інженерів-програмістів у ВНЗ сьогодні спрямована на мобілізацію потенціалу самоорганізації особистості в процесі учіння. В учінні, як вважає І.А. Зязюн, “діяльність учня керується вчителем і первинними є суб’єкт-суб’єктні відносини, результатом яких у вихідному варіанті є взаєморозуміння як феномен, момент самопізнання” [2, с. 21].

Термін “диференціація” у нашій статті розглядається як створення індивідуальної траєкторії учіння й надання завдань різного рівня складності для кожного студента за результатами автоматизованого тесту.

Ми розглядаємо диференційоване навчання англійського діалогічного мовлення з використанням комп'ютерної програми як цілісну методичну систему реалізації рівневої диференціації навчання майбутніх інженерів-програмістів, яка повинна враховувати їхній розвиток і рівень навчальних досягнень кожного та мати власні цілі, завдання, зміст, методи, засоби комунікації між викладачем і студентами.

Можна виділити основні та допоміжні цілі диференційованого навчання англійського діалогічного мовлення з використанням комп'ютерної програми. До основних цілей належать: всебічний та гармонійний розвиток особистості майбутнього інженера-програміста, який базується на створенні оптимальних умов для виявлення задатків, розвиток здібностей та формування вмінь у кожного студента; управління індивідуальною навчально-пізнавальною діяльністю студентів, створення індивідуальної траєкторії учіння для кожного студента з урахуванням їхнього рівня навчальних досягнень та темпу навчання; навчання кожного студента на рівні його здібностей і потенційних можливостей; формування індивідуального стилю оволодіння іншомовним мовленням, який включає вміння самостійно працювати; заповнення прогалів у вихідному рівні володіння студентом іншомовним мовленням і своєчасна корекція результатів; формування комп'ютерної й комунікативної культури студентів; розвиток інтелектуального кругозору, психічних процесів і якостей особистості студента, які відіграють провідну роль в оволодінні іншомовним мовленням.

Допоміжні цілі диференційованого навчання включають: активізацію навчально-виховного процесу з іноземної мови; стимулювання пізнавальної діяльності студентів; стимулювання іншомовної мовленнєвої діяльності; створення позитивного емоційного фону навчально-пізнавального процесу. У зв'язку із цим виникає потреба створення комп'ютерної програми для навчання майбутніх інженерів-програмістів англійського діалогічного мовлення на підставі рівневої диференціації, що забезпечує організацію та управління індивідуальною навчально-пізнавальною діяльністю студентів з урахуванням рівня навчальних досягнень кожного у процесі побудови діалогу.

Диференційоване навчання англійського діалогічного мовлення з використанням комп'ютерної програми передбачає навчання майбутніх інженерів-програмістів у групі за єдиною програмою, але з урахуванням індивідуального рівня їх навчальних досягнень. Диференційоване навчання англійського діалогічного мовлення у ВНТЗ із застосуванням комп'ютерної програми має такі складники:

- визначення основних і допоміжних навчальних цілей;
- визначення стану навчальних досягнень студентів з використанням вхідного автоматизованого тесту, у результаті виконання якого у студентів виділяються такі рівні навичок та вмінь: низький, середній, високий;
- формування навичок і вмінь англійського діалогічного мовлення у студентів у процесі виконання ними системи комп'ютерних вправ для кожного рівня.

Система комп'ютерних вправ повинна створюватися з урахуванням: підбору видів комп'ютерних вправ для навчання англійського діалогічного мовлення та їх дидактичного наповнення, що відрізняється за рівнем складності й змісту; визначення форми організації навчально-пізнавальної діяльності; організації зворотного зв'язку та допомоги студентові під час виконання того чи іншого завдання. Допомога підбирається таким чином, щоб створити умови для позитивної мотивації та формування у студентів здатності до самостійного застосування набутих знань;

одержання інформації про хід діяльності (явне оцінювання навчальних досягнень, одержання вихідної відомості успішності); одержання інформації про діяльність студента після опрацювання ним системи комп'ютерних вправ відповідного рівня та рекомендації комп'ютерної програми повторно опрацювати комп'ютерні вправи або перейти на завдання іншого рівня із складнішими чи легшими за змістом завданнями; повторне виконання завдань відповідного рівня; завершення роботи та одержання підсумкової оцінки результатів діяльності студента.

Висновки. Отже, впровадження диференційованого навчання у процес професійної підготовки майбутніх інженерів-програмістів у ВНТЗ дасть змогу створити сприятливі умови для того, щоб кожен студент міг оволодіти навчальним матеріалом відповідно до рівня своїх навчальних можливостей. Доцільність упровадження комп'ютерної програми для організації диференційованого навчання англійського діалогічного мовлення майбутніх інженерів-програмістів у ВНТЗ пояснюється потребою створення найсприятливіших умов для формування та розвитку індивідуальних здібностей кожного студента; необхідністю підвищення якості мовної підготовки майбутнього інженера-програміста на всіх його рівнях – низькому, середньому та високому; необхідністю одержання бажаного результату – підвищення рівня сформованості навичок і вмій студентів у діалогічному мовленні.

Література

1. Володько В.М. Індивідуалізація й диференціація навчання: понятійно-категорійний аналіз / В.М. Володько // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 9–17.
2. Зязюн І.А. Освітня парадигма – тип культурно-історичного мислення і творчої дії суб'єктів освіти / І.А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи : збірник наукових праць / [за ред. І.А. Зязюна та Н.Г. Ничкало]. – К., 2003. – С. 21.
3. Монахов В.М. Дифференциация обучения в средней школе / В.М. Монахов, В.А. Орлов, В.В. Фирсов // Советская педагогика. – 1990. – № 18. – С. 42–47.
4. Сікорський П.І. Теорія і методика диференційованого навчання : монографія / П.І. Сікорський. – Л. : СПОЛОМ, 2000. – 186 с.
5. Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку на первом курсе технического вуза : учеб. изд. / О.Б. Тарнопольский. – К. : Вища школа, 1986. – 160 с.
6. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения / И.Э. Унт. – М. : Педагогика, 1990. – 192 с.

ДЗЮБАТА З.І.

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ АГРАРНИКІВ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Сучасні тенденції розвитку сільського господарства, а саме зростання кількості фермерських господарств, конкуренція, орієнтація на європейський та світовий простір, науково-технічний прогрес, висувають нову вимогу до фахівців-аграрників: високий рівень володіння комунікативними вміннями для успішного вирішення професійних завдань. Об'єктивна потреба підвищення рівня комунікативних умінь майбутніх фахівців-аграрників актуалізує дослідження педагогічних умов їх цілеспрямованого та систематичного формування в процесі інтеграції навчальних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених проблемам професійного спілкування фахівців-аграрників (С.М. Амеліна, Л.В. Барановська, Г.Д. Берегова, В.А. Кручек, В.О. Михайлюк), формування їх професійно-термінологічної компетентності (Л.В. Вікторова) та іншомовного професійного спілкування майбутніх фахівців-аграрників (Ю.О. Ніколаєнко, Н.М. Тимошук), за-